

İRAK SAVAŞINDA SPIN DOCTOR ÖRNEĞİ

Ali Embiye YILMAZ*

Öz

Bu çalışma 2003 yılında başlayan ve yüz binlerce insanın ölümüne ve milyonlarcasının da yerinden edilmesine sebep olan ve bugün hala şiddetin egemen olduğu coğrafyanın olaylarının da tetiklenmesinde başat unsur olarak görülen Irak Savaşında *Spin Doctor*'un rolüne odaklanacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde, *Spin Doctor* terimi, *Spin Doctor*'un tanımı nedir, *Spin Doctor*'un kim olduğu, *Spin Doctor*un ilgilendiği konular, *Spin Doctor*'un tarihçesi nedir, soruları açıklanacaktır. Bu çalışmanın ikinci bölümünde ise Irak Savaşından bahsedilecek ve nihayetinde Irak Savaşında *Spin Doctor*un rolü örnekler üzerinde sorgulanacaktır. Bir sonraki bölümde de Irak Savaşının nedenlerinin kurgudan öte bir şey olmadığını gösteren *Chilcot raporu* irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Spin Doctor, Irak Savaşı, Chilcot Raporu, Irak Savaşında Spin Doctor Etkisi.*

A CASE OF SPIN DOCTOR IN IRAQI WAR

Abstract

This study focuses on the role of the *spin doctors* on the Iraq War that started at 2003, during which thousands of people were killed and billions of them were displaced. The bad results of this war are still going on. The Iraq War is also thought to be the key point for the today's bloodshed in the Middle East. The first chapter of the study explains the concept of the *spin doctor*, its description, its identity, on what it focuses and its history. The second chapter explains the Iraq War and the character of its role on the War with examples. And in the next chapter, the Chilcot Report which showed that the Iraq War's reasons were deception is analyzed.

Keywords: *Spin Doctor, Iraq War, Chilcot Report, Effect of the Spin Doctor on the Iraq War.*

GİRİŞ

Ortadoğu günümüzde daha çok kan, şiddet, savaş ve çatışan ülke çıkarlarıyla anılmaktadır.

Boston Maratonu bombalaması olayında 3 kişinin ölmesinin medyada uzun süre hevesle işlendiği bir dönemde, Bağdat'taki bir pazar yerinde gelen intihar saldırısında 130 kişinin ölmesi, medyada sadece bir gün yer alabilmiştir. Öyle ki bu sadece Batının perspektifinden değil Doğunun ve hatta Irak'ın kendi medyasında bile bu kadar zaman ancak kendine yer bulabilmektedir. Arap Baharı, Libya, Suriye, Musul ve buralarda yaşananlar; medyada bir televizyon dizisi gibi işlenmekte ve bir magazin haberi değeriyle yorumlanmaktadır. Medya, bu coğrafyadaki ölüm haberlerini adeta sıradanlaştırmıştır. Ortadoğu'nun şiddetle anılmasının sadece bir sebebi olmasa da Irak Savaşı ve sonrasında yaşananlar önemli bir etkidir. Saddam döneminde yaşanan ölümler Irak'ın işgalinden bu yana yaşanan ölümlerin çok altında kalmaktadır. Üstelik ölümlerin biteceğiyle ilgili ümit de ufukta görünmemektedir.

*Yük. Lis. Öğr., Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD., enbiyayilmaz1@gmail.com.

Irak Savaşının gerekçesi olarak Saddam Hüseyin yönetiminin, ülkesinde *kitle imha silahlarını* barındırdığı ve bu silahların da dünyanın geri kalanı için bir tehdit olduğu iddiasıdır. Ancak, bunun gerçeği yansıtmadığını ve bunun bir *Spin Doctorluğu* organizasyonu olduğunu, İngiltere'de Tony Blair hükümetinin 2003'teki Irak Savaşı öncesi ve sonrası aldığı kararlara yönelik en kapsamlı soruşturmanın bulgularını içeren Sir John Chilcot başkanlığında ve 7 yılda hazırlanan *Chilcot Raporu* (2016) kamuoyuna göstermiştir. Türkiye'de siyasal iletişim alanında yeni kullanılmaya başlanan siyasal iletişim ve strateji kavramlarını birleştirmiş *Spin Doctorluk* kamuoyunun karar alışlarını ve tutum belirlemelerini etkilemektedir. Bu doğrultuda, halkla ilişkilerin olumsuz alternatifi olan *Spin Doctorluğu*un Irak Savaşı üzerindeki etkileri görülmektedir.

Bu makalenin amacı, Irak savaşına giden yolda ve Irak savaşı boyunca gerek medyada gerekse de resmi düzeyde *Spin Doktorluğu*un Irak Savaşı üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde, *Spin Doctor*'un ne olduğu, *Spin Doctor* derken kimden kastediyor. *Spin Doctor*'un ilgilendiği konuların ne olduğu, *Spin Doctor*'un tarihçesinin ne olduğu sorularına açıklık getirilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde Irak Savaşının gerekçesi ve oluşumu kısaca anlatılacak ve bir sonraki bölümde, Irak Savaşında *Spin Doctor* etkisi, örnekler verilerek yorumlanacak ve Irak savaşının gerekçesinin aslında kurgudan öte bir şey olmadığını gösteren Chilcot raporundan bahsedilecektir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: SPIN DOCTOR

İngilizcede “*Spin*” kelimesi “eğirmek, bükmek, döndürmek, çevirmek...” anlamlarına gelmektedir. Ama aynı zamanda “*Spin*”, sözcük olarak, Türkçe’de “Haberde Önemli İlerleme” anlamına gelen “Significant Progress in the News” deyiminin baş harflerinden oluşmaktadır.

Daha çok siyasette halkla ilişkiler manasını da taşımakla beraber, bu anlamdan, *bozulmahalini* ifade etmesi bakımından ahlâkî açıdan ayrılan *Spin Doctor*, ilk olarak William Safire'nin yayımladığı *Political Dictionary* adlı kitabında kendine yer bulmuştur. Burada kavram, medyanın gücünün farkında olan liderler, siyasiler ve gazeteciler dışında zeki ve bilgili bir ara sınıfın varlığını işaret etmektedir. Bu sınıf bilgiyi, hedef kitesine, manipülasyonla yeniden düzenlenmiş-biçimlendirilmiş halde sunmaktadır (Özgen ve Bayraktar, 2014: 2).

Kavramın tanımlanması ile ilgili henüz fikir birliğine varılmadığından, Türkçe literatürde de *SpinDoctor* olarak geçmekte, bununla birlikte, “*Spin Doktor*” şeklinde yazımından özellikle

kaçınıldığı gözlenmektedir. Çok az da olsa kavramın Türkçe'ye çevrilmesiyle ilgili çalışmalar olmuştur. Örneğin, Görgün (2006: 315), söz öbeğinin S ve D harflerinden oluşmasından hareketle Türkçe kullanımı açısından *sözde doktor* terimini önermekte ve terimi, medyanın çalışma mekanizmasını gazetecilik mesleğini ve medya mensuplarını iyi tanıyan, retorik sanatını iyi kullanan ancak temsil ettiği kişi ya da kurumun çıkarları için gerçeğin hazmedilir bölümünü söyleyip diğer bölümünü ise karartmaktan kaçınmayan kişiye *Spin Doctor* (sözde doktor) söylenebileceğini ifade etmektedir. Bir başka kaynakta ise, *Spin Doctoru* halkla ilişkilerin bir bozulma modeli olarak görüp kavramın Türkçe'de *sağ kol* şeklinde kullanılabileceği ifade edilmektedir (Özgen ve Bayraktar, 2014).

Siyasetçiler, hem politik amaçları doğrultusunda kitleleri bilgilendirmek hem de kendilerini olumlu şekilde tanıtmak isterler. *Spin* kavramı, işte bu noktada, politikacıların bilgi verme, kendi tanınırlıklarını sağlama, kendilerinin vazgeçilmez olduğunu ispatlamaya çalışma denkleminde oluşan stratejiler bütününe ifade etmektedir. Bu yönüyle, esasında, akademik bir kavram değildir. *Spin*, kriket ve beyzbol gibi spor alanlarında müsabakalarda, rakibin hamlesine karşı müdahale eden oyuncunun topu rakibin hedeflediği yönün aksine hareketlendirmesi olarak bilinen bir spor kavramıdır. Rakip bu hareket karşısında bir anlamda hareketsiz kalmakta ve top takım arkadaşları tarafından alınıp kendi lehlerine sayıya çevrilmektedir. İşte rakibin bu şekilde aldatılarak, hareketten düşürülmesi ya da hareket kabiliyetinin sıfıra indirilmesi kavramının politikada da kendine yer bulması açıkçası şaşırtıcı değildir. Aslında tarihin eski dönemlerinden beri siyaset alanında kullanılmakta olan bu taktik, kavram ilk defa 1984 yılında ABD'deki başkanlık seçimlerinin yorumlanması esnasında *New York Times* gazetesinde kullanılmıştır (Lilleker, 2013: 266). Bu kullanımdan sonra kavram giderek yaygınlaşmıştır. Zamanla, bu kavramla ilgili önemli makaleler ve kitaplar yazılmış ve özellikle halkla ilişkiler alanında sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Ama "Spin Doctor" kavramı açık bir şekilde göstermektedir ki halkla ilişkilerin kötü ve yozlaşmış, ahlaki açıdan bozulmuş alternatif bir modelidir. Öyle ki *Spin Doctor* halkla ilişkilerin, aldatma sanatı, yalan-yanlış beyan, haberi kötüye kullanma modelidir ve tüm bunları yaparken de kendini olabildiğince nazik ve samimi göstermektedir (Miller ve Dinan, 2008: 1).

Spin Doctor kavramı, haberlerin kontrolünden çok haberlerin manipülasyonu demektir. Bir *Spin Doctoru* veya medya yönetim uzmanı veya basın sözcüsünün amacı bir bilginin, haberin karanlık yüzünden ziyade aydınlık yüzünü aktarmak, olayları olduğu gibi değil de kendi siyasal hedeflerine yarayacak şekildeki yönünü açığa çıkarmaktır. Politik hedefler doğrultusunda hazırlanan sözler, broşürler, çıkartmalar, görseller, afişler, videolar, şimdilerde

haber bültenleri ve internet portalları da dahil, belirli bir kurgu sürecinden geçmekte ve ardından kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Beyzbolda veya krikette, *Spin* oyuncunun yaptığı, rakibini engellemektir oysa siyasetteki *Spin Doctor*unun yaptığı, gerçekleri saptırmak, olanı olduğundan farklı anlatmak, yalan beyanlar ve düzmece belgelerle, halkın bilgiye ulaşmadaki aracısı olan gazetecileri aldatarak ve zihinlerini başka yöne doğru kaydırarak gazetecileri ve siyasi rakiplerini çalışamaz hale getirmektir (Lilleker, 2013: 266).

Kavram olarak, yüzyılımızın son çeyreğinde kullanılmasıyla beraber, *Spin*, aslında eski zamanlarda ta Yunanlılar ve Romalılar döneminde kullanılmıştır. Gerçeğin tek başına yeterli olmadığını Yunanlılar ve Romalılar da anlamış, gerçeği adeta bir paket olarak hazırlayıp topluma sunmuştur (Eren, 1988: 1223).Kurallarla, iyilikle ve doğrulukla ilişkilendirilmiş bir söylevin kamunun birlikteliğini sağlayabileceği görüşünü savunan Platon'un yazmış olduğu metinlerde bugünkü anlamda bilinen *Spin* faaliyetinin sözlerle uğraşan söylevciler tarafından, kandırma şeklinde cereyan ettiği görülür (Platon, 1982: 53).

Gorgias: Mahkemelerde yargıçları, kurultayda üyeleri, halk toplantısında, ya da buna benzer siyasi toplantılarda, vatandaşı kandırmak için sözden büyük ne var? Sözün gücünü edindin mi, hekim de beden eğitimcisi de senin buyruğuna girer; zenginlikler topladığını söylediğin sarraf da o zenginlikleri kendi için değil, konuşmayı, kalabalığı kandırmayı bilen senin için toplamıştır.

Sokrates: Sanıyorum ki Gorgias, söylev sanatının sence ne olduğunu doğru olarak açıkladın. Yanlış anlamadımsa, demek istiyorsun ki söylev sanatı bir kandırma sanatıdır, bundan başka bir şey değil, başı sonu bu.

Bu satırlar gösteriyor ki, *Spin*, kavram olarak literatürde yakın bir zamanda yerini almış olsa da davranış biçimi olarak Antik çağda bile bilinmekte ve uygulanmaktadır. Dahası 1980'lerin ortalarında, Amerika'da pratik olmamakla suçlanan Stratejik Savunma İnisiyatifi (Strategic Defence Initiative-SDI) adlı bir kurumun halkla ilişkiler uzmanlarının suçlamalara karşı oluşturdukları -kurumun ilerleme kaydettiğini gösteren basın bültenleri yayımlanması- şeklinde bir halkla ilişkiler olarak kullanılmıştır. SDI de yapılan halkla ilişkiler uzmanlarının hazırlamış oldukları bültende kurumun çıkarlarına uygun olan bilgileri ön plana çıkarılmış, gerçekler, ayıklanmış, kuruma karşı yöneltilen eleştiriler yalanlanmış, kurumun ne kadar önemli bir kurum olduğu adeta ispatlanmaya çalışılmak istenmiştir. Bu raporda ayrıca, sert sözler yerine yumuşak sözler seçilmiş, basın bülteni ile gündem oluşturmak gibi teknikler kullanılarak *Spin* yapılmıştır (Aktaran, Görgün, 2006: 305; Bricknell, 2005:2).

Her ne kadar, sözcük olarak “eğirme, bükme, döndürme, çevirme” anlamlarına geldiğini, kavram olarak ise “Significant Progress in the News” deyiminin baş harflerinden oluştuğunu ve Türkçe karşılığının “Haberde Önemli İlerleme” olduğunu, bununla birlikte, algının politik çıkar lehine değiştirilmesini ifade ettiğini aktarmış olsak da, bütünün diğer parçası olan ‘*Doctor*’ teriminin ise, *Spin*’le karşılaştırıldığında, görece olumlu bir durumu düzeltebilir/değiştirebilir/uyarlayabilir, tehlikeli bir durumu bozulmaya uğratarak ve hatta onun sahtesini hazırlayıp yalan bildiride bulunma durumuna kadar götürebilen uygulayıcıyı tanımladığını da göz önünde bulundurmak zorundayız. Kısaca, “*Doctor*” terimini, yamacı, parçacı ve tahrifatçı olarak tanımlayıp özellikle *Spini* planlayarak, kasıtlı icra edenler için kullanabiliriz (Bricknell, 2005: 2). Bu haliyle, bir olguyu ya da ifadeyi en iyi bükümü ya da eğimi veren *Spin Doctor*; dürüstçe iletişime girmektense bilgiyi eğri büğrü etmeyi, biçimini bozmayı, çarpıtmayı, saptırmayı, değiştirmeyi tercih etmekte bu nedenle de hedef kitlesi olan dinleyiciyi, izleyiciyi, seyirciyi aldatmaktadır (Görgün,2006:307).

Spin Doctor denilince, akılda bir doktor ve elinde belirli haberleri muayeneden geçiren kendi lehine olanları aklayan ötekileri ayrıştıran bir imaj, bir karikatür gelebilir. *Spin Doctor*lar belirli bir ahlak ölçütüne sahip değildir. Bu anlamda belirli bir amaç için kullanılacak her yol mubahtır ilkesini savunan Makyavelistlikle eş değerdir. Bu haliyle *Spin Doctor*u, temsil ettiği kişi ya da kurum hakkında olumsuz haber akışını önlemeye çalışan bu haber akışını önleyemeyince de kurumun ya da temsil ettiği kliğin lehine dönüştürmeye çalışan, bunun için organizasyonlar düzenleyen, kampanya için ekip oluşturan, koordine eden kimi zaman gündem belirlemeye çalışan kimi zaman da spontane gelişen olayları kendi çıkarlarına yorumlayan özel uzman kişi, ya da sağ kol olarak tanımlanabilir (Özgen ve Bayraktar, 2014: 7).

*Spin Doctor*un, ortalama bir basın sözcüsü, halkla ilişkiler uzmanı veya medya uzmanından çok daha öte meziyetlere sahip olan ve hizmet ettiği siyasi liderin, asistanı, arkadaşı ve hatta sağ kolu olduğunu söyleyebiliriz. *Spin Doctor*larını aslında bir gölge başkan olarak düşünmek durumun ciddiyetini ortaya dökmek açısından önemlidir. Biil Clinton’un James Carville’si, Tony Blair’in Alastair Campbell’i kurdukları ilişki bakımından *Spin Doctor*luk örneklerini teşkil ederler. Batı kamuoyunda bu kişilerin medyatikleşmeleri ve bu haliyle bilinmeleri *Spin* hamlelerinin de etkisizliğine yol açmaktadır; işin gerçeği *SpinDoctor* kimliğini ziyadesiyle deşifre etmemelidir. (Lilleker, 2013: 267). Bizde pek bilinmemesine rağmen Batıda neredeyse bir olgu olarak kabul edilmekte Hollywood yapımlarında ve hatta televizyon dizilerin de bile örneklerine rastlanılmaktadır. Örneğin son yıllarda Netflix film yapımının *House of Cards* dizisi

ve burada canlandırılan Doug Stamber karakteri tam bir Spin Doctor-sağ kol adamıdır. *House of Cards*, Washington'da zirveyi hedefleyen, merhametsiz politikacının hayatını anlatan bir dizidir. Başkan Francis Underwood, yıllarını Beyaz Saray koridorlarında geçirdikten sonra en iyisinin kendi olduğunu ve başkan olması gerektiğini düşünür. Ve bu iş yapmaya koyulurken uygulayacağı taktik, demokratik yollarla adaylığını koymak, bağış toplamak gibi bilinen yöntemlerin aksine rakiplerinin dosyalarını karıştırmaktır. Tabii bu iş için kendisine karısından bile daha yakın birine ihtiyacı vardır, bu kişi, Doug Stamber'dir. Doug Stamber, kaya gibi sağlam ve çoğu zaman da sağırdır. Duymaması gereken hiçbir şeyi duymaz; bilmemesi gereken hiçbir şeyle ilgilenmez. Göz önünde çok bulunmaz; tam bir görev adamı. İtaatkâr, iş bitirici, medyada ilişkisi olduğu insanlar var. Kimi zaman öyle bir gündem oluşturur ki kendisi bu işin içinde hiç yoktur; bazen tuzağa düşürmek için oluşturdukları gündemde başkan adayı Fransis Underwood rakiplerini savunur; böylece kibar, cana yakın, samimi ve dürüst, empati kurmasını bilen bir politikacı olduğunu gösterir. En önemlisi de bu komployla yakından uzaktan ilişkisi olmadığını kamuoyuna ispat eder. Toparlayacak olursak, diziyeye göre siyasette *Spin Doctorun* özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Başkan'ın, başkan adayının en samimi adamıdır.
- Çok fazla göz önünde bulunmaz; bulunursa yapacağı işler gizemini yitirir ve kasıtlı haber yapıldığı anlaşılır.
- Amaç için her yolu dener; gizli dosya ele geçirme, kendilerinin hiç ilgisi yokmuş gibi dosya sızdırma, yalan haber pompalama, rakibi itibarsızlaştırma, gündem değiştirme ya da aleyhte olan gündemi kendi lehine çevirme *Spin Doctorun* işleri arasındadır.

2. IRAK SAVAŞINDA SPIN DOCTOR ÖRNEKLERİ

ABD eski Başkanı George Bush ve İngiltere Başbakanı Tony Blair'in öncülüğünde, iki ülke önderliği ile oluşturulan koalisyon güçlerine ait savaş uçaklarının 20 Mart 2003'te Irak'ın başkenti Bağdat'ı bombalamasıyla başlayan savaş, ülkede en az yüz elli bin sivilin hayatına mal olmasına, yaklaşık olarak bir buçuk milyona yakın insanın yer değiştirmesine neden olmuştur (Chilcot Raporu, 2016). Irak'taki Saddam Hüseyin rejimini devirmek için harekete geçen ABD ve İngiltere'nin öncülüğündeki uluslararası güç, 40 ülkeden oluşturdukları koalisyonla 20 Mart 2003'te Irak'a müdahale etmeye başlamıştır. Yaklaşık 8,5 yıl süren çatışmaların ve işgalin ve ardından ABD Başkan Barack Obama'nın talimatıyla 15 Aralık 2011'de ülkedeki son askeri birliklerini de çekerek savaşı resmi olarak bitirmiştir. Savaş ayrıca, ABD'ye de binlerce canın yanı sıra, yaklaşık 1 trilyon dolara mal

olmuştur(Milliyet,2011).Her ne kadar ABD ve koalisyon güçleri Irak'tan çekilmiş olsa da iç çatışmalar, mezhepsel savaşlar, intihar saldırıları ve iktidar çekişmelerinin sebep olduğu ülkede 'yönetilememe' olgusu ve bir bakıma anarşi, tüm hızıyla devam etmektedir. DEAŞ'ın 2014 yılında Musul'u ele geçirilmesiyle bambaşka facialarla karşı karşıya kalınmış ABD öncülüğünde adı geçen örgüte karşı koalisyon güçleri yeniden kısmi olarak da olsa (örneğin Musul Harekâtı) askerleriyle Irak'a askeri müdahalede bulunmuştur.

Irak Savaşı, 21. yüzyılın en infial yaratan olaylarının başlangıcı olarak sayılmasa da, bir mihenk taşı olarak sayılabilir. ABD ve İngiliz askerlerinin elinde Iraklıların nasıl işkenceye maruz kaldıklarını gösteren videolar, gazete haberleri ve fotoğraflar bir yana son yıllarda DEAŞ'ın çarmıha germe, kafa kesme ve bunu film efektleriyle süsleyerek sosyal medyada paylaşması ve militan devşirmesi bizi aslında Irak Savaşının bir savaştan çok çağ değişikliğine yol açan ve bir coğrafyanın tamamen kan haritasına dönüşmesine neden olan ciddi bir olgu olarak ele alınmasına götürüyor.

Irak'ın işgali, Amerika tarafından, çok önceden, Baba Bush döneminde 1. Körfez Savaşı'ndan sonra kararlaştırılmıştı. Saddam Hüseyin, uzlaşmaz tavrı, komşularına karşı tehdit oluşturması bakımından, iktidarda olduğu sürece Amerika'nın kendini aşağılanmış ve güçsüz hissetmesine sebep oluyordu (Kissinger, 2002: 176). Dolayısıyla, ABD açısından Saddam Hüseyin'in ve O'nun yönetiminin yok olması gerekiyordu.

II. Dünya Savaşı sonrasında 11 Eylül 2001'deki Dünya Ticaret Merkezi kulelerine yönelik terör hadisesine kadar, Ortadoğu'da yaşanan olaylara doğrudan müdahale etmemiş, yaşanan hadisenin cereyan şekline bakıp değişik stratejik hamlelerle dolaylı yollardan müdahale etmiş olan ABD, aslına bakarsak Ortadoğu'daki çıkarlarını, Soğuk Savaş sırasında Sovyetler, radikal milliyetçi ve solcu akımlar, 1980 sonrasında da radikal İslamcılar gibi bölgede düşman güçlerin, ortaya çıkmasını ya da daha fazla büyümesini önlemeye çalışmak; İsrail'in başını çektiği, bölgedeki müttefikleri korumak ve kendine bağlılığını sağlamak ve son tahlilde petrol kaynaklarının ve stratejik noktaların müttefiklerinin kontrolünde kalmasını ve petrolün uluslararası piyasalara sürekli ve makul bir fiyattan akışını sağlamak şeklinde gütmüştür (Güdek, 2014: 139). Uzun yıllar önce Saddam'ı yok etmeyi kafasına koymuş olan ABD 11 Eylül terör saldırılarını da Saddam'ı alaşağı etmek için kamuoyunu ikna etmede kullandı.Yani çok önceden kararı verilen bir savaşa gerekçe -casus belli- gerekliydi.

2.1. SPIN DOCTORLAR İŞ BAŞINA: İRAK'I ÖZGÜRLEŞTİRMEYE GİDİYORUZ!

Spin Doctorluğun bir siyasal iletişim stratejisi olmasının yanı sıra, medya tarafından kullanılan ya da medyanın da *Spin* için bir araç olarak kullanıldığı ve amaç için belirli raporlar veya *istenmeden belirli eller tarafından servis edilen/sızdırılan* dosyalarla da yapıldığı görülür. Örneğin, 2003 Irak Savaşı öncesi, İngiltere medyasında çıkan haberlerin tamamen önceden kurgulanan savaşa gerekçe bir -casus belli-arandığını göstermektedir. Hükümet tarafından “Irak’ın Kitle İmha Silahları” başlığıyla medyaya sürülen ve yayımlandığı dönemde –her nedense- hiç de şüphe uyandırmayan rapor, bugün özellikle Chilcot raporuyla “sahte dosya” olarak nitelendirilmektedir. Bu rapor, sonuç olarak Irak Müdahalesini meşru göstermeye yardımcı olmuştur. Bu haliyle medya aracılığıyla *Spin* uygulanmıştır. Aslında kısmen de olsa İngiltere medyasındaki Irak Savaşına muhalif seslerin var olduğu da söylenebilirdi. Ne var ki “*Saddam’ın İngiltere’nin çıkarlarını kırk beş dakikada bitirebilecek kitle imha silahlarına sahip olduğu*” şeklinde medya tarafından öne çıkarılan korku dolu ve dehşet uyandıran tek bir ifade, raporun içeriğine dair tartışmaları geçersiz kılmıştı. Gerçeklerin bükümlendiği, çevrildiği, harmanlandığı, manipülasyonun ilke edinildiği faaliyetler bütünü olan *Spin*in, aynı zamanda bir *karşı Spin*ide olduğu yine Irak Savaşı sürecinde İngiltere medyasında rastlanılmaktadır. 2003 Haziran ayında: BBC Radyo 4 “bugün”, “Irak’ın Kitle İmha Silahları” raporunun gerçekliği yansıtmadığı ve aslında hükümetin toplumu medya aracılığıyla aldattığını raporun hükümet eliyle servis edildiği gündemleşmiştir. *Karşı Spin*le toplumun savaşa olan desteği kesilmeye çalışılmıştır yoksa kitle imha silahlarının varlığının ispatlanmadığı ve koca bir yalan olduğu hem savaş yanlılarınca hem de savaş karşıtlarınca biliniyordu. Bu yalanı ortaya çıkaracak tek tanık ve Irak’taki durumu araştırmış olan kitle imha silahları uzmanı David Kelly’in 2003 senesinde şaibeli biçimde hayatını kaybetmesi de (intihar etmiştir) durumun bir başka şekilde yorumlanması gerektiğini gösterir. Tamamen kirli bir taktik olan *Spin* hamlelerinin savaş gibi önemli konularda halkın kararını nasıl etkilediğini gözler önüne sermiştir (Lilleker, 2013: 268).

Savaşın başlatıcılardan ABD, hem dünya hegemonyası ve hem de savaşın bir numaralı aktörü hasebiyle sorumluluğunun İngiltere’den daha fazla olduğunu bilerek, *yalanı* dünya boyunca yaygınlaştırmış *Spin* faaliyetlerini daha kapsamlı tutmuş İngiltere’de yayımlanan raporun benzerini hem ABD kamuoyuna sunmuş hem de dünya kamuoyunu ve özellikle de müttefiklerinden bir İslam ülkesi olan Türkiye’yi ve onun kamuoyunu da ikna etmek açısından *Spin* faaliyetlerini tüm dünyayı kapsayacak şekilde planlamış, yaygınlaştırmıştır.

ABD Dışişleri Bakanı Powell BM Güvenlik Konseyi'ne "Irak'ın füze ve menzilleri haritası" nı sunarken Irak'ın elinde bulundurduğu iddia edilen füzelerin İstanbul'u dahi vurabilecek menzile sahip olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de de her ne kadar savaş karşıtı kitle çok olsa da bu tek cümle önemli bir kesimi inandırmış gazete manşetlerini de etkilemiştir. Örneğin 2003 Sabah gazetesinin haberi ilgi çekicidir:

“Powell, BM konuşmasında "dumanı tüten silah" kanıtı sunmadı ama Irak'ın silah denetimini engellediğini ortaya koydu. Kanıtlar arasında kitle imha silahlarının denetçiler gelmeden kaçırıldığına dair ses kayıtları ve sonradan ortadan kaybolan laboratuvar görüntüleri var. ABD Dışişleri Bakanı, BM Güvenlik Konseyi'ne "Irak'ın füze ve menzilleri haritası" da sundu. Harita, Saddam'ın Ankara'yı vuracak menzilde bir füzesi olduğunu gösteriyor. Geliştirmekte olduğu söylenen başka bir füzenin ise İstanbul'u vuracak güçte olduğu görülüyor(Aktaran: Güdek, 2014: 192; Sabah, 06.02.2003)

Net kanıt ne savaştan önce ne de savaş boyunca gösterilebildi. Ama ince taktikler, arka odalarda Nobellik bir roman gibi kurgulanmış hikâyeler, fısıltı gazeteleri, parayla tutulmuş kaleşör köşe yazarları bir *Spin Doctor* organizasyonunun zincirini oluşturan halkalarındandır. ABD söylemlerini Irak Savaşının meşru bir hareket olduğunu ispat edinceye kadar sürdürdü. Aslında bir yerde toplumun önemli kesimi savaşa ikna olmamıştı. Tüm dünyadaki gösteriler, savaş karşıtı yürüyüşler dünya vicdanın ikna olmadığına göstergesiydi; ama *Spin* faaliyetleri o kadar etkindi ve Saddam ve yaptıkları o kadar canavarlaştırılmıştı ki büyük facia önlenemedi. Tabii Saddam imajı tek başına, medyanın abartısı değildi, bunda Saddam'ın katkısı oldukça büyüktü. Haberin devamı şöyledir:

Saddam'ın bilim adamlarına baskı yaptığı da Powell'ın söylemi içindeydi. Powell şöyle konuştu: Aralık ayı başında bütün bilim adamlarını "BM'yle konuşmayın" diye tehdit etti. Denetçilerin geldiği günler silah çalışmaları yapan bilim adamları Saddam'ın saraylarında esir tutuldu. İşe gönderilmediler. TSİ 18.03'te Powell, konuyu biyolojik silahlara getirdi: Saddam, yıllardır şarbon, Botulinyum ve Ricin üretti. Bildiğimiz kadarıyla Saddam'ın ülke içinde gezen 18 mobil tesisi var. Belki bu kamyonların sayısı, daha da fazladır. Saat 18.35'te Amerikalı bakan, konuyu Saddam ile El Kaide arasındaki bağlantıya getirdi. El Kaide teröristi Ebu Musab Zerkavi'nin Saddam'la birlikte kitle imha silahı yapımında çalıştığını şöyle anlattı: Zerkavi, Mayıs 2002'de 12 adamıyla Bağdat'a geldi. 2 ay kaldı. Ameliyat oldu. 12 terörist 8 aydır Bağdat'ta. Saddam'ın adamları, 1996-2001 yılları arasında El Kaide lideri Usame bin Ladin'le 8 kez görüştü. Irak'ın atom bombası programının hâlâ aktif olduğunu belirten Bakan, Irak'ın elinde nükleer silah için gereken 3 unsurdan 2'sine sahip olduğunu söyledi. Powell,

"Saddam ve rejimi, birileri onu durdurmazsa durmayacaktır" dedi (Aktaran: Güdek, 2014: 192; Sabah, 06.02.2003).

Profesyonelce kurgulanmış akıcı bir hikâye. Aslında Bush yönetimi hakikatle ve kanıtlarla pek ilgilenmiyordu. Powell'in, BM'deki 5 Şubat konuşmasında ortaya koyduğu delillere dünyanın inanıp inanmaması da ABD'nin umurunda değildi. Bush yönetimi, dilinden düşürmediği ve ortaya çıkarılması halinde Irak'ın silah programlarını tamamen lağv etmediğini gösterecek olan biricik delili (ya da söylemi olan) 'gizli silahlara' dair kanıtların bulunmasına dâhi gerek duymuyordu. Çünkü Bush'un bu konudaki yaklaşımı netti: Saddam'ın elinde gizli silahlar vardır. Eğer Amerika söylüyorsa doğrudur. Bush bunu şöyle ifade ediyordu: "Eğer Saddam Hüseyin bu silahların varlığını bir kez daha inkâr edecek olursa, son aşamaya (savaş aşamasına) yalan söyleyerek girmiş olacak ve bu kez aldatmacaya başvurması hoş görülmeyecek. Gecikme ve direnç gösterme en kötü sonuçları beraberinde getirecek" (Arnove, 2003: 14).

Özcesi, Bush bir cadı avı başlatmış ve baş suçluyu ya da iblisin ta kendisini de dünyaya işaret etmişti. Bu noktadan sonra Saddam Hüseyin'den beklenen- sürecin başından sonuna kadar haksız yere suçlanıyor dahi olsa- ölüme giderken kendisine istinat edilen suçları itiraf etmesiydi; bu noktada suçun ya da kanıtların varlığı değil, suçlamanın kendisi gerçekliği oluşturuyordu ve bu içinden çıkılması oldukça zor "Kafkaesk bir tablo" ydu. Bu tabloya gerçeklik kazandıransa medyadan başkası değildi. Medya, Irak'ın İşgali'nin pazarlanmasında hakikatler ve kanıtların eksikliği konusunda pazarlanmanın başındaki akıllı ya da aktörleri sıkıntıya sokacak pek bir şey yapmıyor; gerçeği bu cendereden çıkarıp selamete kavuşturacak o can alıcı soruyu bir türlü sormuyor ya da sorma cesaretini kendisinde bulamıyordu(Güdek, 2014: 192).

Buna karşılık Irak cephesi; "Powell'i düşünceli bir halde dinleyen Irak'ın BM Büyükelçisi Muhammed el Duri şöyle konuştu: Bu açıklamaların gerçekle ilgisi yok. Ses kayıtları gerçek değil. Teknoloji sayesinde herkes her yerde ses kaydı yapabilir. Bunlar isim verilmeyen kaynaklara dayandırıldı. Powell iddialarını denetçilere vermeliydi. Irak, bilim adamlarını korkutmadı aksine teşvik etti. El Kaide ile bağlantımız olmadığını CIA de biliyor. (Aktaran: Güdek, 2014: 192; Sabah, 06.02.2003).

Doğrusu, Powell'in iddia bile olsa denetçilere verecek bir şeyi yoktu. Muhammed El Duri çaresizdi, ok yaydan çıkmıştı bir kere savaş olacaktı, derin odalarda silah tüccarları, baronlar ve *Spin Doctor*lar palazlanmış savaş kurgulanmıştı; El Duri'nin yalanlayamadığı iddiaları Chilhot yalanlayacaktı, ama bu yüz binlerce insanın ölümünü durduramamıştı. Başkan Bush,

bir konuşmasında Iraklılara özgürlük götüreceğini ve Irak halkının savaştan etkilenmeyeceklerini garantiliyordu:

"Tüm bu aldatma ve zalimliklerle dolu on yıllar şu anda bir sona ulaştı. Saddam Hüseyin ve oğulları Irak'ı 48 saat içinde terk etmelidir. Bunu reddetmeleri, bizim seçtiğimiz bir zamanda başlayacak bir askeri çatışmayla sonuçlanacaktır. *Çoğu Iraklı*, radyo yanında beni duyabiliyor ve onlara bir mesajım var: Askeri bir operasyona başlamak zorunda kalırsak, bu ülkeniz yöneten kanunsuz adamlara karşı olacaktır, size karşı değil. İttifak güçleri geldiğinde, ihtiyaç duyduğunuz gıda ve ilacı dağıtacaktır. Terör aygıtını ortadan kaldıracacağız ve size müreffeh ve özgür olan yeni bir Irak'ı inşa etmekte yardımcı olacağız. Özgür Irak'ta komşularınıza karşı saldırgan savaşlar olmayacak, zehir fabrikaları olmayacak, muhalifler idam edilmeyecek, işkence ve tecavüz odaları olmayacak. Tiran yakında gitmiş olacak. Özgürlük gününüz yakın. Saddam Hüseyin'in iktidarda kalması için artık çok geç" (Aktaran: Güdek, 2014: 193; Radikal, 19.03.2003).

Çoğu Iraklı kelimesi ilgi çekici, bunun doğrusu, Iraklıların çoğunun onu dinlemediği ve sadece korktuğuydu. *Eğer bir askeri operasyon başlatmak zorunda kalırsak*, bu da metnin ikinci ilgi çekici tarafı; çünkü kurgulanmış bir hikâyeden hiç haberi yokmuş gibi kendisini ve ekibini masumane gösteriyor. Bununla da yetmiyor, bilinçaltından sanki savaşı istemiyor ve barışçıl yollarda ısrarcıymış imajı uyandırıyor. Barışçıl yollardan eğer zor durumda kalıp da savaşacak olurlarsa bu kanunsuz adamlar yüzünden olurdu; çünkü Başkan Bush ve adamları, saygılı, hukukun üstünlüğünü kabul etmiş, gelişmiş Batı demokrasisinin temsilcileri ve olsa olsa onlar; ancak *kanunsuz adamlarla* mücadele eder, tıpkı Vahşi Batı dizilerindeki şerifin kanun adamı Kızılderililerin birer haydut olarak gösterilmesinde olduğu gibi; *kanun adamı olan şerif kanunsuz haydut Kızılderilileri yakalar* metaforunu andırıyor. Buradaki amaç, savaşı meşrulaştıracak kelime *Spinlerinin* yapılmasıdır. Yani sadece Saddam'ı devireceğim demiyor, *kanunsuz adamları, tecavüzcüleri barbarları* saf dışı bırakmak zorunda olduğunu söylüyor. Irak halkı bu işin içinde yok. Sanki Saddam ve adamları Irak'tan cimbızlanacak geri kalanların burnu bile kanamayacak resmi çiziliyordu. Böylesi bir yaklaşım ve söylem, televizyon karşısındaki kitlenin savaşı sakinlik içinde izlemesini sağlıyordu. "*Kaygılanmayın her şey yolunda*" mesajı, azınlıkta olan kitleyi ikna etmeyip sokaklara çıkmasına engel olamasa da hatırı sayılır kitleyi merak içinde "görelim bakalım ne olacak" tutumuyla Amerikalıların bu işi başaracağını ama nasıl başaracağını bekliyordu. Öne çıkarılan kelime aynı zamanda bir tarihi ve Amerika'nın kendine biçtiği *özgürlük misyonunu* ön plana çıkarıyordu. Konuşmanın devamında kullandığı *-ihtiyaç duyduğunuzda gıda ve ilacı dağıtacaktır-* ifadesi veya *Spini*; burada neredeyse hiç ihtiyacınız olmayacak müsterih olun biz nasıl olsa kanun adamıyız ve kanunsuz işlere bulaşmamış insanlara dokunmayacağız ve

savaş çok az sürecek imajı çizilmeye çalışılıyor.“Size özgür dünya bahşedeceğiz; çünkü tecavüz odaları ve işkence tiranlığıyla Saddam olmayacak.” En sonunda,“*Saddam Hüseyin’in artık iktidarda olması için çok geç* “Spini/ifadesi burada da aslında “biz zor durumda kalmasak askeri müdahale etmeyeceğiz, sizi zor durumda bırakmayacağız” sempatisine ve nihayetinde de“biz ve dünyanın geri kalan iyi insanlarıyla buluşabilmeniz için Saddam’ın gitmesi lazım” anlamına gelmektedir. Aslında dehşet, küçük bir çocuk oyununda iyi bir oyunun kurulabilmesi için kötü çocuğun gitmesi gerekir kuralı gibi masumane anlatılmaktadır. Tabii harekât başladığında da hem ABD ve dünyanın geri kalan kamuoyunun müsterih olması sağlanmalı hem de savaşın ne kadar gerekli olduğu kanıtlarıyla sunulmalıydı. Savaşın amacına ulaştığıyla ilgili medya *Spini* örneğin Fox News haberiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Savaş başladığı gün, *Fox News* sabah saatlerinde,*savaşın gerekçesi olan kurgulanmış haberi* etrafında topladığı dört ünlü güvenlik uzmanıyla “Irak’ta 500 Nükleer başlık bulundu” manşetiyle, gerçekmiş gibi sunulmuştur.

Kaynak: *Sabah*, 06.11.2005.

Spin faaliyeti devam ediyordu. Saddam’ın bulunduğu, aslında bir “in”de olmadığı; ama Saddam’ın önce bir ine konulduğu ve videolar çekilip haberlere servis edildiği iddiası öne sürülse de Saddam yakalandığında kamufleli bir askerin bir elini Saddam’ın kafasına dayayıp gözlerini objektife dikmesi ve profesyonelliği aşan görüntüsü ilgi çekiciydi. Bu foto internette dolaşıma girmesiyle kısa sürede dünyayı dolaşmaya başladı. Herkes bu askerin Amerikalı bir asker olduğunu zannediyordu. Oysa bu kişi Samir adında Iraklı göçmen bir ABD askeriydi (Sabah, 2005). Bu fotoğrafta da aslında bir *Spin Doctor* faaliyeti seziliyor. Bir Iraklının da

asında Saddam'dan nefret ettiğini ifade ediyor. ABD, fotoğrafı medyaya servis etmekle Saddam'ın ele geçirilmesiyle ne kadar önemli bir iş yaptıklarını Irak asıllı askerinin Saddam'ın başında durarak objektife bakmasıyla ifade etmeye çalışıyordu.

ABD bir kadın, billboarda asılmış manşeti okuyor.

Kaynak: (Haksöz Haber, 2010).

Kamuoyunun teskin edilmesi için ABD hükümeti savaşta her gazeteciyle çalışmama kararı verdi. Fox kanalı savaşta canlı olarak veren tek kanaldı. Tıpkı UEFA'nın dünya maçlarını ülkelerden tek kanallara satması gibi ABD de 1. Körfez savaşını CNN'e, 2. Körfez savaşını ise Cumhuriyetçi muhafazakâr Fox'a verdi. Yalnızca sınırlı sayıda gazeteci cepheye götürüldü. II. Körfez Savaşında, iletişim politikaları ve savaş – medya ilişkisine yeni bir boyut kazandıran ve savaş haberciliğinde Türkçe'ye “iliştirilmiş gazetecilik” (*embedded journalism*) olarak geçen yeni bir kavram ortaya çıkmıştı. İliştirilmiş gazetecilik en genel anlamıyla askeri birliklerle beraber hareket eden anlamında kullanılıyordu. İliştirilmiş gazeteciler askeri birliklerle beraber yaşayan, seyahat eden, yemek yiyen, uyuyan ve onlarla tüm profesyonel ve kişisel aktivitelerinde beraber olan gazetecilerdi. İliştirilmiş gazeteciler, savaşı izlemek için ABD yönetimine başvuran yaklaşık üç bin gazeteci (İlhan ve Dirik, 2011:73) içerisinde seçilen 40 civarında yabancı basın mensubu da dâhil olmak üzere toplam 600 kişiden oluşuyordu. Gazeteciler, ABD birliklerinin koruması altında onlarla birlikte cephede yer alıyorlar, tanklara ya da helikopterlere binerek işgal altındaki bölgelere de gidiyorlardı. Tek fark, gazetecilerin sivil ve silahsız olmasıydı. Böylece ABD operasyon yaparken savaş hukukunu ayaklar altına almayacağını garantilediği imajını yaymaya çalışıyordu. İliştirilmiş gazeteciliğin, sansürü teknik olarak ortadan kaldırması ve görüntü imkânlarının daha zengin

olması gibi faydalarının olduğu ifade edilse de sistem pek çok nedenle eleştirilmiştir. İliştirilmiş gazeteciliğin savaşa ilişkin haber üretmek yerine propaganda ürettiği, gazetecilerin birliklerle kendilerini fazlasıyla özdeşleştirerek nesnellikten uzaklaştıkları ve savaşı kişisel deneyimleriyle anlattıkları bu eleştirilerden en sık rastlananlarıdır (İlhan ve Dirik, 2011:77). İliştirilmiş gazeteciler ABD hükümeti tarafından ayrıcalıklı ve basın özgürlüğü şeklinde lanse edilse de gazetecilere sözleşme imzalatılmıştır. Bu gazeteciler her istediği haberi çalıştığı kuruluşlara gönderemiyor, ancak haber, ABD yetkililerinin denetiminden geçirilerek gönderiliyordu. Kurallar ihlal edilirse gazeteci cezalandırılıyor ve cepheden uzaklaştırılıyordu. ABD, 1. Körfez savaşından edinmiş olduğu deneyimi geliştirmiş olarak, savaş kurgusunun pürüzsüz bir şekilde ilerlemesi için elinden geleni yapıyordu. Bu savaşta 2. Dünya savaşından beri alışlagelmiş propaganda kullanmıyordu. Alışlageldik Propaganda yöntemlerini kullanmayarak; esasında propaganda yapmadığını savaşı demokrasi ve özgürlük için yaptığını bunu da hukuk kurallarına uyarak yaptığını; sadece söylemiyor çizmiş olduğu imajla icraatlarında, kademe kademe göstererek aslında daha derinde propagandanın da üstünde bir üst akıl, *Spin Doctorluğu* yapıyordu.

2.1. Irak Savaşı'nda *Spin Doctorluğu* Tespiti: *Chilcot Raporu*

7 yıllık bir araştırma sonucunda yayımlanan, 2 milyon 600 kelimedenden oluşan ve Başta Blair olmak üzere dönemin önde gelen isimlerinin Irak Savaşı sürecinde eleştirildiği Chilcot Raporu, soruşturma komisyonunun başkanı Sir John Chilcot tarafından 6 Temmuz 2016 yılında İngiltere'de kamuoyuyla paylaşıldı. Rapor, Irak Savaşı ile ilgili aşağıdaki noktalara temas ediyordu:

- a. Irak'ta işgal ve istikrarsızlık sonucu Temmuz 2009 tarihi itibarı ile en az 150 bin Irak'lının, muhtemelen çok daha fazlası, hayatını kaybetmiştir. Ölenlerin çoğu sivildir. Bir milyondan fazla kişi de evsiz kalmıştır. Bu nedenle Irak halkı çok acı çekmiştir.
- b. İngiltere Savunma Bakanlığı işgali; aceleyle planlamış ve oluşan güvenlik tehditleri karşısında, özellikle de çok sayıda askerin ölümüne neden olan el yapımı bombalar konusunda, yavaş reaksiyon göstermiştir.
- c. Blair, ABD'nin politikalarını etkileme yeteneğini abartmıştır (özellikle bu Blair'in Başkan Bush'a 28 Temmuz 2002'de göndermiş olduğu mektupta “ne olursa olsun seninleyim” ifadesi bunun kanıtı).

- d. "Dönemin başbakanı Tony Blair'in, 'Irak'ta işgal sonrası yaşanacak problemler önceden bilinemezdi' şeklindeki görüşünün gerçeği yansıtmadığı, Irak'ta iç savaş ve El Kaide'nin faaliyet gösterme riski olduğu yolunda uyarıların var olduğunu belirtmiştir.
- e. Irak'ın o dönemde herhangi bir tehdit teşkil etmemiş, kesin bir şekilde ülkenin kitle imha silahlarının risk teşkil ettiği yönündeki hükmün de haklı bir gerekçesi olmamıştır.
- f. İngiltere'nin Irak politikasının kusurlu istihbarata dayalı olmuştur, istihbaratın sorgulanması gerekirken; bu yapılmamıştır.
- g. Askerî harekâtın belki sonra gerekli olabilirdi, ama Saddam Hüseyin 2003'te acil bir tehdit değildi.
- h. İngiliz hükümetinin "Irak'ta askeri harekâta katılmanın yasal temeli var" şeklindeki kararının da tatmin edici olmaktan uzak olduğu tespit edilmiştir (Chilcot Raporu, 2016).

Rapordan sonra Tony Blair, aldıkları istihbaratın yanlış olduğunu ve bunun için özür dilediğini dile getirdi. Ayrıca DAES terörünün hortlamasında Irak Savaşının payının olduğunu ifade etti. Planlamadaki bazı hatalar ve şüphesiz, rejimi ortadan kaldırır kaldırmaz yaşanacaklarla ilgili anlayışlarındaki hatadan ötürü de özür dilediğini ifade etti (Hürriyet, 2015).

Blair'in itirafları aslında kısa vadeli hedefler için amaca giden her yolun mubah olduğu anlayışının sergilendiği *Spin Doctor*luk faaliyetinin ne kadar yanlış olduğunu aynı zamanda çok daha büyük olumsuzluklara kapı araladığının göstermektedir.

SONUÇ

Çalışmanın ilk bölümünde, *Spin Doctor* terimi, *Spin Doctor*'un tanımı nedir, *Spin Doctor* derken kimden bahsedilir, *Spin Doctor*'un işgal ettiği meseleler nedir, *Spin Doctor*'un tarihçesi nedir, soruları açıklanarak; *Spin* kelimesinin *bezbol* ve *kriket* sporlarından transfer edilen ve siyasette ve medyada ve gündelik hayatta kullanım alanlarından bahsedilmiş ve *Spinin*, eğmek, bükmek, anlamına geldiği ve yamalyan, tamir eden olarak da tanımlanabilen *Doctor* kelimesinin bütünün öteki parçası olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, *Spin Doctor*'un kamuoyunu geleneksel halkla ilişkiler metodundan farklı olarak bilgisi dışında ve düzmece belgeler de kullanılarak etkileme sanatı olduğu ve bu haliyle *SpinDoctor*'un pejoratif ve etik dışı anlamda kullanıldığından ve tarihçesinden söz edilmiştir. Makalenin ikinci bölümünde Irak Savaşı'nın gerekçesi ve oluşum sürecine değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise Irak

Savaşında *Spin Doktorluğu* üzerine örnekler ve yorumlamalar yapılarak Irak Savaşı sürecinde *Spin Doctor*luğunun taktikleri anlatılmıştır. *Spin Doctor*luğun alışlageldik propaganda yöntemlerini kullanmadığı çizmiş olduğu imajla icraatlarında, kademe kademe gösterek aslında daha derinde propagandanın da üstünde bir üst akıl, *Spin Doctor*luğu yapıldığı ifade edilmiştir. Makalenin son bölümünde Irak Savaşı'nın gerekçesinin kurgudan öte bir şey olmadığını gösteren *Chilcot Raporu* 'ndan bahsedilmiştir.

Neredeyse bir atasözü olarak kabul edilen *insanoğlu palavralara gerçekten daha çok inanmak ister* sözü belki de tüm bu *Spin* faaliyetlerin sebebini açıklayabilir ama aynı zamanda günümüzün zamanının çoğunda çalışan, kredi kartlarını ya da kredilerini düşünen çocuklarının geleceğini düşünen kaygılanan yetişkinler ve magazin bültenlerinin sansasyonel haberlerine kilitlenen ve ekranda görmüş olduğu ya da kurgulanmış olan moda ikonlarının bir benzeri olmaya çalışan, sorgulamayan, haberi tartmayan ortalama insanın algıları *Spin Doctor*larınca kimi zaman medya eliyle, kimi zaman bir kurgu düşman yaratılarak tarih eliyle manipüle edilmektedir. Irak Savaşı'na giden yolda oluşturulan algı yönetimi ve *Spin Doctor*luğu *Chilcot Raporu*'yla ortaya konmuştur. Rapor aynı zamanda, Ortadoğu'da görülen bu elim tablonun sonuçlarının aslında bir art niyetli *Spin Doctor* organizasyonunun eseri olduğunu göstermiştir.

Rant ve güç ve kaynakların kimde, nasıl olacağını belirten siyasette *Spin Doctor*luğun hüküm sürdüğü ve gelecekte de büyük bir ihtimalle farklı taktiklerde var olacağı medya ve diğer kamu iletişim araçlarının bu amaç için kullanılacağı yazar tarafından tahmin edilmektedir.

Bu bilgiler ışığında, gerçeğin yanıltıcılığını ve bükümlenmiş halini gösteren *Spin Doctor*luğun fark edilmesi için öneriler şunlardır:

- İlkokuldan üniversite dönemine kadar her eğitim devresinde medya ve okuryazarlık eleştirel bir dille zorunlu olarak verilmelidir, bu dersi veren öğretmenlerin de eleştirel bir eğitim alması gerekir.
- Üniversitelerde *Spin* faaliyetlerin araştırılması için, bölümler oluşturulmalı ve etik kuralların yaygınlaşması için çalışmalar yapılmalıdır.
- *Spin* faaliyetlerinde spesifik bir taktiğinin olmadığı ve her değişen hadisede yeni taktiklere bürünebileceği unutulmamalıdır.
- Savaş ve özellikle sonu kaçınılmaz olarak insan ölümleriyle sonuçlanan olası operasyon öncesi hazırlanan raporların mümkün merteye bağımsız kuruluşlarca denetlenmesi ve raporun gerçekliğinden emin olunması gerekir.

- Uluslararası ilişkilerde önemli hadiselerde BM gibi uluslararası örgütlerin daha fazla inisiyatif alması ve olabildiğince tarafsız ve adil olması gerekir.

Bunlardan başka, *Spin Doctorluğun* aslında bir toplumsal insani yozlaşma olduğu unutulmamalı ve konuyla ilgili, kurumların, ailelerin, devletlerin ve hatta uluslararası toplum kuruluşlarının farkındalık ve eleştirel çalışma yapması gerekir.

KAYNAKÇA

Arnove, A. (Ed.). (2003)*Amerika'nın Irak Savaşı*, (Çev. ve Haz. Taylan Doğan), İstanbul: Aram Yayıncılık.

Çavdar, H. (2007) *Siyasal Propaganda Açısından 2003 Irak Savaşı(2.Körfez Savaşı) ve Medyadaki Yansımaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eren, Hasan (1988) "Retorik", *Türkçe Sözlük 2*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Görgün, A. (2006) "Türkiye'de Yeni Bir İletişim Eğilimi: Spin Doctor", *21. Yüzyılda Halkla İlişkilerde Yeni Yönelimler, Sorunlar ve Çözümler Sempozyumu*, Bildiri Kitabı, s. 317, Kocaeli.

Güdek, Hüseyin U. (2014) *Dil, Kültür ve Medya İlişkisi Bağlamında Egemen Medya Diline Eleştirel Bir Bakış: 2003 Irak'ın İşgali ya da Amerika'nın Irak Savaşı Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlhan, E.,N. Dirik (2011) "Savaş Haberleri Bağlamında Haber Politikaları: ABD Örneği", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 33, s.61-86.

Kissinger, H. (2002)*Amerika'nın Dış Politikaya İhtiyacı Var mı?*, Ankara: MetuPress.

Lilleker, Darren G. (2013) *Siyasal İletişim: Temel Kavramlar*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Miller,D., Dinan, W. (2008)*A Century of Spin: How Public Relation Became the Cutting Edge of Corporate Power*,London: Pluto Press.

Özgen, E.,N. Bayraktar (2014) "Spin Doctor Kavramının Tehdidi Altında Halkla İlişkiler", *Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi*, 21, s.1-18.

Platon (1982) *Diaologlar I*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İNTERNET KAYNAKLARI

Bilgiç, E. (2005) "Iraklı Samir anlatıyor: 'Saddam'ı Nasıl Yakaladık?" *Sabah*, 06.11.2005), <http://arsiv.sabah.com.tr/2005/11/10/cp/gnc104-20051030-102.html>, Erişim Tarihi: 19 Eylül 2016.

Bricknell, L. (2005) "Spin", *The Maven's Word of the Day*, <http://www.randomhouse.com/wotd/index.pperl?=&id=2000092> 8, Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2005.

Chilcot, J. (2016) "IraqInquire", <http://www.iraqinquiry.org.uk>, Erişim Tarihi: 20 Ekim 2016.

Haksöz Haber (2010) “Fotoğraflarla Irak İşgali”, *haksozhaber.net*, 16.12.2003
<http://www.haksozhaber.net/fotograflarla-irak-ismali-16362h.htm> , Erişim Tarihi: 22 Eylül 2016.

Hürriyet (2015) “İngiltere eski Başbakanı Blair, Irak Savaşında Yapılan Hatalardan Dolayı Özür Diledi.” *Hürriyet*, 25.10.2015, <http://www.hurriyet.com.tr/ingiltere-eski-basbakani-blair-irak-ism-lindeki-hatalarindan-dolayi-ozur-diledi-40005696>, Erişim Tarihi: 24 Eylül 2016.

Milliyet (2011) “İrak Savaşı Resmen Bitti”, *Milliyet*, 15.12.2011,
<http://www.milliyet.com.tr/irak-savasi-resmen-bitti/dunya/dunyadetay/02.09.2010/1283973/default.htm>, Erişim Tarihi: 21 Eylül 2016.

Radikal(2003)*Radikal*, 19.03.2003, [radikal.com.tr](http://www.radikal.com.tr), Erişim Tarihi: 21 Eylül 2016

Sabah (2003) “Saddam İstanbul’u Vurabilir”,*Sabah*, 06.02.2003,
<http://arsiv.sabah.com.tr/2003/02/06/s1622.html>, Erişim Tarihi: 21 Eylül 2016.